

П. А. Мороз,
аспірант кафедри фінансів, КНУ ім. Т. Шевченка
К. О. Бражко,
студент 4-го курсу, спеціальність "Фінанси і кредит", КНУ ім. Т. Шевченка

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІСКАЛЬНО-БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

У статті аналізується вплив зміни ставки податку на прибуток підприємств у рамках реалізації фіскально-бюджетної політики урядами країн-членів Європейського союзу з метою стимулювання інноваційного розвитку. Автори статті досліджують можливість використання в Україні європейського досвіду акти-взації інновацій як рушійного чинника посткризового відновлення економіки.

The article analyzes the corporate tax changing as an instrument of fiscal policy of the EU countries in stimulating the innovation development. The authors of this article try to find out the possibilities of using the experience of European countries to intensify innovations as a key factor of post-crisis economic reactivation.

*Ключові слова: податок на прибуток, фіскально-бюджетна політика, інноваційний розвиток.
Key words: corporate tax, fiscal-budgetary policy, innovation development.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах посткризового відновлення економіки, актуальним питанням є вивчення шляхів активізації економічного розвитку. Податкове регулювання, в рамках фіскально-бюджетної політики, є тим інструментом, виважене використання якого справляє помітний вплив на ефективність окремо взятого підприємства та динаміку розвитку економіки в цілому. Ще П. Самюельсон та В. Нордгауз, підкреслюючи можливості використання податкових ставок у цьому контексті, зазначали: "Зміну ставок оподаткування можна застосувати і для стимулювання економіки, і для її стримування" [7, с. 391].

Податкове стимулювання інноваційної діяльності включає в себе комплекс різноманітних податкових інструментів чи заходів, які вбудовуються в уже існуючі податкові законодавства. Інноваційна модель формується на концепції інноваційної політики, яка підкріплена низкою податкових інструментів та суттєво зменшує розрив у рівнях економічного і соціального розвитку між країнами та регіонами.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

В Україні питання регулювання державної інноваційної політики та провадження відповідних податкових заходів щодо її стимулювання висвітлюється у працях таких вітчизняних науковців, як А.С. Гальчинський, О.Д. Данілов, І.О. Лютий, С.В. Онишко, В.М. Федосов, С.І. Юрій тощо.

Так, вітчизняний економіст, професор І. Лютий: зазначає: у період кризи основним завданням уряду є стимулювання інвестиційної активності підприємців і населення, створення сприятливих умов для зародження нового бізнесу й активізації грошових доходів через фінансово-кредитний ринок [4, с. 18—19]. Переважна

більшість економістів сходяться на думці, що саме інвестиції в інновації мають забезпечити економічний розвиток країни, а податки як джерело вивільнення інвестиційних ресурсів лежать у площині фіскально-бюджетної політики уряду.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

На нашу думку, важливими є питання, пов'язані з вивченням насамперед закордонного досвіду податкового навантаження у сфері регулювання інноваційних процесів і перспектив його застосування в Україні, які й досі залишаються невисвітленими і вимагають подальшого аналізу та досліджень.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У різних країнах використовуються певні форми підтримки наукових досліджень і розробок, такі як зниження ставок податку, тарифні й нетарифні бар'єри, державні закупівлі, позики і субсидії. Непрямі методи спрямовані на створення сприятливого інноваційного клімату і стимулювання новаторства — податкові та кредитні пільги, страхування інноваційних ризиків.

У даний час структура оподаткування в країнах-членах ЄС характеризується значним ступенем уніфікації: податкові системи всіх країн-членів ЄС застосовують такі види податків, як податок на прибуток, прибутковий податок на доходи фізичних осіб, ПДВ, соціальні податки.

Такі елементи податкової системи, як порядок розрахунку і сплати податків, податкові пільги, система контролю за платниками податків з боку податкових органів, багато в чому також є ідентичними.

Зокрема, у країнах-членах ЄС податок на прибуток юридичних осіб обчислюється за календарний рік або відповідний фінансовий рік, встановлений в засновниць-

Таблиця 1. Динаміка розміру ставки податку на прибуток в деяких країнах ЄС з 2007 по 2012 рік

Країна	Податок з прибутку компаній на 1.01.2007 р., %	Податок з прибутку компаній на 1.01.2012 р., %	Зміни ставки податку за 5 років, %
Німеччина	38,36	30,00	-27,87
Італія	37,25	27,50	-35,45
Мальта	35,00	35,00	0,00
Бельгія	33,99	33,99	0,00
Франція	33,33	33,33	0,00
Іспанія	32,50	30,00	-8,33
Великобританія	30,00	24,00	-25,00
Люксембург	29,63	21,00	-41,09
Данія	28,00	25,00	-12,00
Швеція	28,00	26,30	-6,46
Фінляндія	26,00	24,50	-6,12
Нідерланди	25,50	25,00	-2,00
Австрія	25,00	25,00	0,00
Греція	25,00	20,00	-25,00
Португалія	25,00	25,00	0,00
Чеська республіка	24,00	19,00	-26,32
Словенія	23,00	18,00	-27,78
Естонія	22,00	21,00	-4,76
Польща	19,00	19,00	0,00
Словаччина	19,00	19,00	0,00
Угорщина	16,00	19,00	18,75
Румунія	16,00	16,00	0,00
Латвія	15,00	15,00	0,00
Литва	15,00	15,00	0,00
Ірландія	12,50	12,50	0,00
Болгарія	10,00	10,00	0,00
Кіпр	10,00	10,00	0,00

Джерело: складено авторами за даними [11].

ких документах компанії. Об'єктом оподаткування в більшості країн-членів ЄС є прибуток, одержаний компанією від діяльності у всьому світі. Загальним моментом у порядку стягування податку на прибуток в країнах-членах ЄС є також наявність інвестиційних пільг по податку на прибуток. Дані пільги, як правило, надаються у вигляді права на прискорену амортизацію об'єктів основних засобів або можливості використання компаніями податкового вирахування на суму витрат, понесених при здійсненні науково-дослідної або інноваційної діяльності.

Податкові важелі впливу на динаміку темпів інноваційного розвитку використовуються в європейських країнах порівняно недавно — протягом останніх 20 років. До 2007 р. дані заходи стимулювання застосовували вже 15 країн ЄС [3, с. 54—67]. Однак не у всіх європейських країнах податкові важелі перетворилися на ключовий інструмент державної науково-технологічної політики. У ряді країн (Іспанія, Португалія) вони традиційно домінують серед заходів стимулювання інноваційного розвитку на підприємствах, в інших (Італія, Бельгія, Ірландія) ставлення до їх використання досить прохолодне і на перший план висувуються різні прямі види допомоги держави. Досить стримано до їх застосування відносяться в таких країнах, як Німеччина, Швеція, Фінляндія, які, тим не менш, відрізняються високим ступенем активності підприємств у сфері інноваційного розвитку. Для цих країн заходи зі спеціального стимулювання інноваційної та науково-технологічної діяльності підприємств є вторинними порівняно із заходами загальної податкової політики. Зазвичай висувається наступний аргумент: вдосконалення загального податкового режиму для підприємств веде до позитивної динаміки підприємництва, що в свою чергу прямо відображається на їх діяльності в області інноваційного розвитку та нововведень. Нарешті, є країни (Франція, Великобританія), які практично однаково увагу приділяють розвитку механізмів як прямої, так і податкової допомоги новаторам.

Тенденція зниження ставок податку на прибуток підприємств (корпоративного податку) була помічена в розвинених країнах ЄС і триває досі. У середньому в 27 країнах-членах ЄС ставки податків на прибуток знизилися з 24,22% в 2007 році до 22,19% у 2012 р. (розміри ставок податку з прибутку компаній в 2007 і 2012 рр., а також її динаміку можна проаналізувати в табл. 1), при чому, особливо істотно — у Німеччині (з 38,36% до 30,00%) і в Італії (з 37,25% до 27,50%) [11].

Незважаючи на загальну тенденцію зниження ставок корпоративного податку в розвинених країнах, у цей же період у багатьох країнах відзначається парадокс одночасного зростання фактичних бюджетних надходжень від цього податку. Цей парадокс пояснюється тим, що з метою збереження і збільшення бюджетних доходів, одночасно зі зниженням ставок прибуткового податку, проводилося розширення бази оподаткування, у тому числі за рахунок скорочення низки податкових пільг.

Зміна податку на прибуток призводить до зміни обсягу чистого прибутку, що залишається в розпорядженні компанії і служить джерелом власних коштів для розширення і розвитку фірми, у тому числі проведення інноваційного розвитку. Тому, знижуючи суму податку на прибуток шляхом зниження його ставки, зменшення оподаткованої бази, держава залишає в розпорядженні компанії більший обсяг прибутку і тим самим створює можливість для збільшення компанією витрат на інноваційний розвиток. Однак далеко не факт, що

залишений в розпорядженні компанії прибуток буде використаний саме таким чином. Щоб стимулювати саме таке використання прибутку, держава, відображаючи інтереси всього суспільства, зацікавленого в підвищенні рівня та якості життя, розробляє спеціальні схеми стимулювання інноваційних інвестицій, у тому числі використовуючи податкові стимули.

Найнижчі ставки в ЄС застосовуються переважно у країнах Центральної та Східної Європи внаслідок конкуренції — змагання країн за залучення капіталу через формування максимального сприятливого податкового режиму. Водночас низька номінальна ставка податку на прибуток не означає автоматичного формування найбільш конкурентоспроможного фіскального простору. Конкурентоспроможність податкової системи більше залежить від реальної ставки податку та від простоти і прозорості його адміністрування (рис. 1).

Звичайно, деякі науковці основними цілеспрямованими податковими стимулами інноваційного розвитку вважають податкові знижки (вирахування з оподаткованого прибутку), податкові дослідні кредити і спеціальні режими амортизації [5, с. 53—79]. У таблиці 2 наведені особливості досвіду країн, які застосовують у тому чи іншому варіанті ці заходи податкового заохочення інноваційного розвитку.

Податковий дослідний кредит, який дозволяє фірмам віднімати з суми податку на прибуток частину витрат на інноваційну діяльність, визначається процентною ставкою податкового кредиту. Існують різноманітні механізми застосування цього вирахування в різних країнах, але головні відмінності полягають у двох складових — процентній ставці податкового кредиту та базовому розмірі витрат фірми на інноваційний розвиток, який у свою чергу береться або в повному обсязі в базовому році, або як приріст витрат на інновації по відношенню до базового рівня витрат.

Другий тип коротко називають науково-дослідним приростним податковим кредитом (R&D Tax Incremental Credit), а перший — науково-дослідним повноцінним податковим кредитом [5, с. 76—87]. У кожній з цих форм є свої переваги і недоліки.

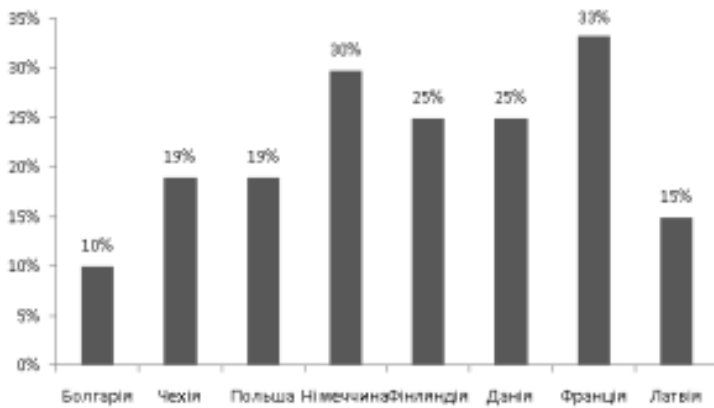

Рис. 1. Ставки податку на прибуток у країнах ЄС у 2012 році

Джерело: побудовано автором за даними [12].

Перевага податкового кредиту в повноцінній формі — у тому, що вона є простішою і менш затратною в оформленні. Великі компанії з великим обсягом видатків на інноваційний розвиток віддають перевагу саме цій формі податкового кредиту. Проте ця форма є дорожчою для держави, тому що заявки на податковий кредит подають і ті компанії, які в будь-якому випадку здійснювали б інноваційний розвиток. У цьому випадку держава позбавляється частини своїх податкових доходів марно, тому що просто частково відшкодовує компаніям їх витрати на інноваційний розвиток.

Приросна форма краще відповідає меті власне стимулювання інноваційного розвитку, вона заохочує приріст витрат на інновації, але вона складніша в обчисленні та оформленні як для підприємців, так і для держави, тому що існують проблеми з тим, як краще виб-

рати і визначити базовий рівень витрат на інноваційний розвиток, по відношенню до якого потім визначається приріст витрат, викликає більше суперечок між компаніями та податковими органами. Податковий кредит у цій формі найбільш вигідний компаніям на тих стадіях проектів, коли йде приріст витрат саме на інновації.

У Франції стимулювання науково-технологічної та інноваційної діяльності вже порівняно давно є важливим елементом державної політики. У країні накопичено досить багатий досвід у цій галузі, склався різноманітний арсенал заходів, більшість з яких зарекомендували себе як досить ефективні інструменти державного впливу на інноваційний розвиток.

Франція обрала шлях розвитку спеціальних податкових важелів впливу, зберігаючи при цьому досить складну та обтяжливу загальну податкову систему. У результаті досить високі

ставки по ряду податків пом'якшуються всілякими відрахуваннями, знижками, пільгами, і кінцева оподатковувана сума, за оцінками фінансових експертів, виявляється досить часто навіть менше, ніж могла б бути в тій же ситуації в країні з більш низькими податковими ставками. До сьогоднішнього дня в країні склався досить багатий арсенал спеціалізованих податкових важелів щодо стимулювання розвитку інновацій (всього налічується більше 20 різних податкових заходів), який зачіпає велике коло різноманітних економічних агентів (промислове підприємства незалежно від їх розміру та сфери діяльності, венчурні компанії, інвестиційні фонди, некомерційні науково-дослідні організації, приватні особи тощо) [3, с. 112—113; 12].

Формування цього арсеналу відбувалося як за рахунок традиційних для західних країн заходів, пристосованих до соціально-економічних умов Франції, так і за рахунок оригінальних національних інструментів.

Як показує світовий досвід, основним видом податкових стимулів для розвитку науково-інноваційної діяльності на підприємстві виступають податкові пільги. Залежно від елемента структури податку (об'єкта оподаткування; податкової бази; податкового періоду; податкової ставки; порядку обчислення податку; порядку та строку сплати податку), на зміну якого спрямована пільга, виділяють: податкові знижки і податкові кредити. Щодо процесу стимулювання, то податкові знижки дозволяють фірмам, що інвестують в науково-дослідні та дослідницько-конструкторські роботи (НДДКР), отримувати відрахування з їх оподаткованого доходу у розмірі, що фактично перевищує самі витрати на НДДКР [3, с. 214—220]. Поняття "податковий кредит" (tax credit) означає відрахування в процентному співвідношенні до витрат на НДДКР з остаточних податкових зобов'язань суб'єкта, який провів ці витрати.

У Франції діє приросний податковий кредит у розмірі 30% від перших 100 млн євро, вкладених у НДДКР. Передбачається і підвищена величина податкового креди-

Таблиця 2. Огляд основних податкових стимулів, які сприяють інноваційному розвитку

	Витрати на оплату праці науково-дослідницького персоналу	Інші поточні витрати	Капітальні видатки
<i>1. Додаткова податкова знижка (відрахування з бази оподаткування)</i>			
А. Повноцінний варіант	Великобританія (150%, малі та середні компанії (далі – МСК) – 125%); Мальта (150%); Австрія (125%); Чехія (200%); Угорщина (200%, ліміт 200 тис. євро).	Великобританія (150%, МСК — 125%); Мальта (150%); Австрія (125%); Чехія (200%); Угорщина (200%, ліміт 200 тис. євро).	Бельгія (дод. амортизація 14,5%); Фінляндія (амортизація); Великобританія (амортизація); Голландія (амортизація по ряду активів); Австрія (25%); Португалія (дод. амортизація 50%).
Б. Приросний варіант	Греція (150%); Австрія (135%).	Греція (150%); Австрія (135%)	
<i>2. Податковий кредит</i>			
А. Повноцінний варіант	Бельгія (25%, науково-дослід. персонал); Франція (10%, ліміт 10 млн євро); Голландія (42%/14%, науково-дослід. персонал); Італія (10%, МСК); Португалія (20%); Словенія (20%); Іспанія (20%, 35%/50%, ліміт).	Франція (10%, ліміт 10 млн євро); Італія (10%, МСК); Португалія (20%); Словенія (20%); Іспанія (30%, 35%/50%, ліміт)	Португалія (20%); Словенія (20%); Іспанія (10%, 35%/50%, ліміт).
Б. Приросний варіант	Франція (40%); Ірландія (20%); Португалія (50%).	Франція (40%); Ірландія (20%); Португалія (50%); Іспанія (50%).	Франція (40%); Ірландія (20%); Португалія (50%); Іспанія (50%).

Джерело: складено авторами за даними [9].

ту в розмірі 50% для молодих французьких інноваційних компаній, які вперше зробили вкладення в НДДКР [11].

Окрім простого зниження податку на прибуток підприємств, у Франції активно впроваджують систему податкової допомоги у вигляді податкового дослідного кредиту, на який сьогодні припадає понад 80% від загальної суми податкової допомоги, виділеної в країні на розвиток інновацій та інноваційних розробок. В останні роки за масштабом фінансування податкового дослідного кредиту Франція почала помітно виділятися серед країн організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) (табл. 3).

Французька влада завжди надавала велике значення податковому дослідному кредиту. Його механізм дії постійно корегувався і вдосконалювався. З 2004—2008 рр. у Франції змінилася схема розрахунків податкового дослідного кредиту і почав застосовуватися комбінований підхід. Одна частина асигнувань, що виділяються по цій мірі, розраховується на основі загальних щорічних витрат підприємства, що спрямовуються в сферу інновацій, інша — на основі збільшення витрат фірми на інновації в поточному році порівняно з середньорічними витратами на ці цілі за попередні роки. З 2008 р. розрахунок податкового дослідного кредиту залежить тільки від обсягу коштів, що виділяються підприємством на розвиток інновацій.

Податкові знижки на інновації для малого та середнього бізнесу (МСБ) були введені у Великобританії в 2000 р., а в 2007 р. ця схема була поширена і на великі компанії. За оцінками експертів, податкові знижки дозволяють знизити витрати на інновації для малого та середнього бізнесу максимум на 15,75%, а для великих компаній — на 8,4%, компанії без прибутку можуть отримати 24,50 фунт. ст. на кожні 100 фунт. ст. витрачених на інновації. У 2010—2011 рр. цією схемою користувалися більше 6 тис. компаній, що дало їм 670 млн фунт. ст. додаткових коштів [9].

Побічно податковий кредит дозволяє певною мірою знизити загальне податкове навантаження і тягар регулювання, зокрема, податкові знижки на інновації для великих компаній були введені одночасно зі збільшенням внесків до системи національного страхування. Напрямку податкові знижки приваблюють іноземний капітал в інноваційну сферу і це одна з причин найбільш високої частки іноземного капіталу в приватному секторі.

Понад 70% опитаних компаній використовували схему податкових знижок для великих компаній, а МСБ (значна частина якого не має прибутку) — переважно механізм прямого відшкодування витрат (рис. 2).

Оцінки ефективності розвитку національної інноваційної системи Фінляндії і застосовуваного для її розвитку інструментарію представляють особливий інтерес, оскільки ця країна зуміла протиставити викликам, з якими зіткнулася в останнє десятиліття ХХ століття, активну й успішну інноваційну політику. Ця політика стала відповіддю на втрату ринків колишнього СРСР. Якби не її цілеспрямована реалізація, то криза, яка виникла в країні в 1991—1993 рр., могла бути значно глибше і нанести значно більших збитків як національному господарству країни, так і якості життя її громадян. Більше того, досвід Фінляндії став предметом вивчення економістів у ході поточної кризи як приклад успішного державного антикризового менеджменту. До середини 2000-х рр. Фінляндія була одним з трьох лідерів Європейського інноваційного рейтингу (European Innovation Scoreboard) поряд зі Швецією та Швейцарією [5, с. 126—132]. Це підсумок активної інноваційної політики, яку ця країна проводила з початку 90-х років. Специфікою системи державного стимулювання інноваційного розвитку у Фінляндії до останнього часу була

Таблиця 3. Порівняння основних європейських країн за величиною податкового дослідного кредиту, отриманого підприємствами в 2011 р.

Назва країни	Величина податкового дослідного кредиту, отриманого підприємствами в 2011 р., млрд євро
Австрія	2,5
Бельгія	0
Великобританія	0,75
Німеччина	0
Ірландія	2
Іспанія	0,9
Франція	5

Джерело: складено авторами за даними [9; 10].

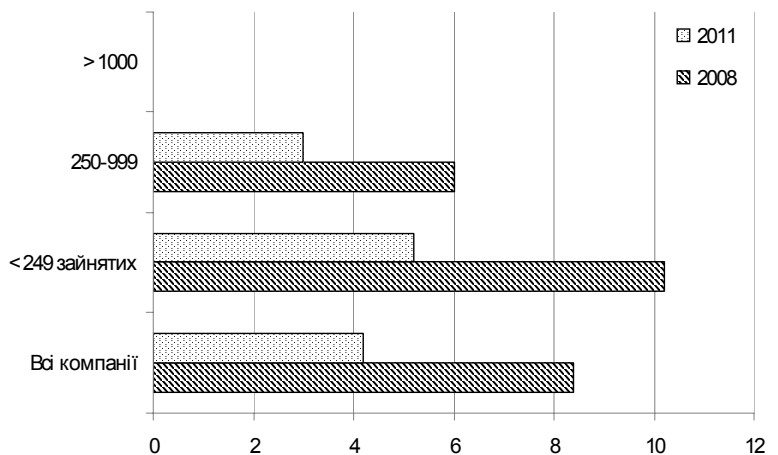

Рис. 2. Частка компаній Великобританії, що використовували різноманітні види податкового кредиту, %

Джерело: складено авторами за даними [9; 12].

відсутність у ній методів податкового стимулювання. Як і Німеччина, ця країна довгий час відмовлялася від запровадження податкових пільг у податкове законодавство, оскільки цей крок зайве ускладнює податкові розрахунки для приватного бізнесу.

Підтримка стратегічних галузей промисловості в інших країнах Західної Європи здійснюється як на державному, так і на міждержавному рівні.

Країни Західної Європи, щоб протистояти конкуренції, що загострилася з боку фірм із США, Японії та інших економічно розвинених країн, об'єднують свої зусилля для підвищення науково-технічного та технологічного рівня національних компаній. Дослідницькі фонди виділяються за принципом якості проектів незалежно від ступеня участі країни в проекті або національних квот.

Інформація та результати досліджень доступні всім учасникам проекту незалежно від їх фінансового внеску, кожному учаснику надається безкоштовна ліцензія.

Основним принципом дії ЄС є принцип субсидіарності (доповнення), тобто ЄС вживає заходів лише тоді, коли країни-члени не можуть досягти якихось цілей самостійно або коли ці цілі через їх важливість та масштабність можуть бути вирішені тільки спільно [2; 3, с. 121—123].

Питання стимулювання інноваційної діяльності все більшою мірою виходять за національні рамки. Наукова політика ЄС визначається так званими рамковими п'ятирічними програмами. Вони включають спільні дослідження за напрямками: охорона здоров'я, продукти харчування, сільське господарство, інформаційні, комунікаційні та біотехнології; навколишнє середовище та кліматичні зміни; соціально-економічні та гуманітарні науки; транспорт, у тому числі аеронавтика; безпека і космос.

Таблиця 4. Рейтинг країн за рівнем ставки податку на прибуток у першому півріччі 2012 р.

Місце в рейтингу	Назва країни	Ставка податку на прибуток, %	ВВП на душу населення у 2010 р., дол. США
1	Мальта	35,0	24 792
2	Бельгія	34,0	36 100
3	Франція	33,3	34 077
4-5	Іспанія	30,0	29 742
	Німеччина	30,0	36 033
...
16	Білорусія	24,0	13 909
17-18	Україна	21,0	6 712
	Естонія	21,0	18 519
19-20	Греція	20,0	28 434
	Російська Федерація	20,0	16 687

Джерело: складено за даними [10].

Податок на прибуток підприємств останнім часом перебуває у центрі уваги й українського уряду та бізнесу. З ухваленням Верховною Радою України Податкового кодексу у грудні 2010 року стало можливим вести мову про певну оптимізацію податкового стимулювання економічної діяльності, яка знайшла своє відображення у низці положень вказаного законодавчого акту:

— поетапне зниження ставки податку на прибуток підприємств з 25% до 17%;

— унормування використання такого стимулюючого інструменту, як інвестиційно-інноваційний податковий кредит [1].

Окрім цього, Податковий кодекс передбачає відновлення спеціального режиму оподаткування для суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти на основі інноваційних технологій, пов'язаних з модернізацією діючих та створенням нових виробництв (підприємств).

Базова ставка податку на прибуток розміром 25%, яка діяла в Україні до 1 квітня 2011 року, створювала відчутне податкове навантаження. Хоча такий показник не можна кваліфікувати як один з найвищих у світі. Навпаки, у більшості країн світу податок на прибуток корпорацій коливається в межах 20—30%. Щоправда, останнім часом чітко спостерігається тенденція до зниження базової ставки. У рамках реалізації бюджетної політики вітчизняним урядом вже було обрано шлях поступового зменшення ставки податку на прибуток. Наразі, податок на прибуток підприємств становить 21% [1].

Також слід відзначити, що Україна потрапила в двадцятку серед 37 країн Європи за величиною ставки податку на прибуток (табл. 4). Зокрема, вона ділить 17-е і 18-е місця з Естонією. Серед 37 країн рейтингу, перше місце за рівнем податку на прибуток займає Мальта зі ставкою в 35%, у свою чергу, найнижчий податок на прибуток в Молдові — 0%.

Разом з тим, найближчі сусіди України — Росія і Білорусь — займають у рейтингу 19—20-е і 16-е місце зі ставками податку на прибуток 20% і 24% відповідно.

Як вже зазначалося в даній статті вище, необхідною умовою виходу з кризи та прискорення темпів розвитку різних галузей економіки є інноваційний розвиток підприємств. В Україні ж частка промислових підприємств, які впроваджують новітні технології, за даними Державного комітету статистики, становить 10,8% [6]. Загалом можна зазначити, що рівень інноваційного розвитку окремих вітчизняних підприємств та інноваційна система України переживають не найкращі часи.

Що стосується рівня податкового навантаження в Україні, то інвестиційний клімат та можливості розвитку інновацій в Україні є несприятливим, оскільки оподаткування реального сектора економіки надто обтяжливе.

ВИСНОВКИ

У рамках вивчення досвіду європейських країн щодо стимулювання інноваційного розвитку шляхом знижен-

ня податку на прибуток підприємств, при проведенні податкових реформ в Україні слід враховувати можливі впливи цих реформ на процес економічного зростання в подальшому. Дане дослідження показало, що, виходячи з досвіду країн-членів ЄС, зниження сукупного податкового навантаження на декілька відсотків може суттєво не вплинути на величину фіскальних зборів, але безумовно дає позитивний ефект, який виникає у процесі вивільнення коштів на підприємстві і спрямування їх на інноваційний розвиток компанії. Тому реформування податкової системи в Україні повинно стосуватися всіх аспектів процесу стягування податків, забезпечувати прозорість та чітку регламентованість фіскальних заходів. Держава повинна стимулювати виробників інвестувати зароблені кошти у технологічне переозброєння виробництва, використовуючи сучасні та виважені підходи до реалізації податкових заходів.

Узагальнюючи, можна виокремити чотири головні характеристики, які повинна містити кожна програма податкового стимулювання, а саме: значні обсяги фінансування, щоб впливати на інвестиційні рішення; простота, щоб забезпечити розуміння програми компаніями; низький адміністративний тягар, щоб заохотити навіть малі компанії претендувати на ресурси; чіткий цільовий профіль, щоб концентрувати кошти там, де вони матимуть найбільший ефект.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. — Назва з екрана.
2. Державна інноваційна політика: зарубіжний досвід та можливості використання в Україні [Електронний ресурс] // Міжнародне громадське об'єднання по науково-дослідним та інформаційно-освітнім програмам "Розвиток": [сайт]. — Режим доступу: <http://www.evolutio.info>. — Назва з екрана.
3. Карауш В.В. Податкове навантаження на підприємства в Україні та країнах ЄС [Електронний ресурс] // В.В. Карауш. — Режим доступу: www.confcontact.com/2010dec/1_karaush.htm. — Назва з екрана.
4. Лютий І.О. Теоретико-методологічні засади бюджетної політики держави [текст] / І.О. Лютий // Фінанси України. — 2009. — № 12. — С. 13—19.
5. Налоговое стимулирование инновационных процессов / Отв. ред. Н.И. Иванова. — М.: ИМЭМО РАН, 2010. — 160 с.
6. Науково-технічна та інноваційна діяльність [Електронний ресурс] // Державний комітет статистики України: [сайт]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. — Назва з екрана.
7. Самюельсон Пол А. Макроекономіка: [підручник] / Пол А. Самюельсон, Вільям Д. Нордгауз; [пер. з англ.]. — К.: Основи, 1995. — 544 с.
8. Фінанси: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. — К.: Знання, 2008. — 611 с.
9. Impact of the R&D tax credit, adding value, reducing costs, investing for the future [Електронний ресурс] // CBI. Brief. February 2011: [сайт]. — Режим доступу: http://www.the-mia.com/assets/CBI_Brief_on_Impact_of_the_RD_tax_credit. — Назва з екрана.
10. List of countries by tax revenue as percentage of GDP [Електронний ресурс] // Wikipedia — The Free Encyclopedia: [сайт]. — Режим доступу: www.en.wikipedia.org. — Назва з екрана.
11. Tax rates around the world [Електронний ресурс] // The complete worldwide tax and finance site: [сайт]. — Режим доступу: www.worldwide-tax.com. — Назва з екрана.
12. Tax rates, volume of tax revenues [Електронний ресурс] // Eurostat: [сайт]. — Режим доступу: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Tax_revenue_statistics. — Назва з екрана.

Стаття надійшла до редакції 15.11.2012 р.